І чужому научайтесь, Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIX. Ч. 47. TWO SECTIONS (SECTION I) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 11-го БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1972 No. 47. VOL. LXXIX.

— КОРОТКІ ВІСТКИ —

П'ятниця, 10 березня 1972

В АМЕРИЦІ

У ЛОС ВЕГАС був пошкоджений бомбою порожній, тобто без пасажирів, джетовий пасажирський літак компанії Тренс Ворлд Ейрланс. Здогадуються, що підкладена в ньому бомба була справою того ж самого шантажиста, який у вівторок 7 березня ц. р. підклав був бомбу в інший літак цієї лінії, що її своєчасно знайдено. Погрожуючи дальшими бомбовими атентатами, невідомий їх спричинник вимагав „викупу" в сумі двох мільйонів долярів. Чи виплачено йому вимагану суму, досі не відомо.

СОВЄТСЬКИЙ УРЯД ВІДКИНУВ рішуче зголошену американським урядом і командуванням морських збройних сил ЗСА оферту допомоги совєтському нуклеарному підводному човнові, який опинився в якихось технічних труднощах біля побереж Нової Фундляндії. Була передана така оферта минулого тижня совєтському амбасадорові у Вашингтоні Анатолеві Добринінові державним секретарем ЗСА Роджерсом і адміралом Зумволтом. Добринін подякував, але аж чотири дні пізніше до командування фльоти ЗСА зголосився совєтський аташе фльоти, запитуючи, яку допомогу можуть дати ЗСА. Коли йому це з'ясували, він заявив, що совєтські моряки дадуть собі самі раду з цими труднощами.

У ЗВ'ЯЗКУ З БОМБОВИМИ ЗАМАХАМИ НА ЛІТАКИ адміністрація летунських ліній загострила видатно не лише особисту контролю пасажирів, але й також їх клунків і валізок, а навіть летунських поштових посилок. Аґенти відкривають і перевіряють усі пакунки. У деяких випадках летунські лінії відмовляються приймати взагалі багаж для перевозу.

ПРЕЗИДЕНТ НІКСОН підписав екзекутивний розпорядок про обмеження секретности урядових документів, зокрема ж таких, що пов'язані з діяльністю урядових аґенцій. В супровідній заяві Президент ствердив, що вимогу секретности застосовувано до надто багатьох справ, публічне виявлення яких взагалі не може пошкодити ні питанням оборони ЗСА ні їх закордонним взаєминам.

МІЛІТАРНИЙ РЕЖИМ ЕКВАДОРУ, який перебуває вже двадцять і три дні при владі, випрацював програму суспільних й економічних реформ, спрямованих на підвищення добробуту населення з допомогою видобування сирівців, особливо ж використання нафтових ресурсів, і розбудови місцевого промислу. З другого боку режим хоче підготовити сприятливий ґрунт для запланованих ним виборів. Усунений 16 лютого цього року режим президента Хозе М. Веляско обвинувачують у визискуванні працюючого населення. Очолює теперішній військовий режим ген. Ґвіллермо Родріґез Лярa.

У СВІТІ

ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ КУРТ ВАЛЬДГАЙМ ПЕРЕБУВАВ у Південно - африканському Союзі, де конферував з прем'єром Джаном Фостером про дальшу долю сусідньої Південно - західньої Африки, яка від кінця першої світової війни стоїть під адміністрацією Союзу, проти чого виступають африканські чорні держави. Вальдгайм заявив, що він переконаний, що уряд Південно - африканського Союзу дасть Південно-західній Африці автономію.

ЛОНДОНСЬКИЙ „ТАЙМС" НАДРУКУВАВ перепачкованого на Захід протестаційного листа 5-ох совєтських громадян жидівської національности, які протестують і перестерігають проти приготувань совєтського уряду до дальшої хвилі переслідувань невдоволених інтелектуалів. Підписались під тим листом Юрій Глязов — орієнталіст, Юрій Штейн — продуцент документарних фільмів, — Юрій Тітов — маляр, Александер Єссенін-Вольпін і Владимір Гершовіц — математики. Всіх їх позбавили були їхньої праці, але згодом дали їм дозвіл на виїзд до Ізраїлю. Не відомо, чи тепер за підписання і перепачкування до Лондону того листа не репресують їх.

НА КІПРІ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ демонстрації прихильників тамошнього президента, православного архиєпископа Макаріоса, і його противників. Найповажніший закид проти Макаріоса, що він — щоб задовольнити власну амбіцію і залишатись президентом незалежного Кіпру, не допускає до злуки його з Грецією, материком кіпрських греків. Не маючи зрозуміння для інтересів Атлантійського Союзу, що його членами є Греція і Туреччина, Макаріос не допускає до порозуміння з кіпрськими турками. Це спровокувало гострий конфлікт між Макаріосом і грецьким урядом.

У ПІВНІЧНІЙ ІРЛЯНДІЇ СТВОРИЛАСЬ підпільна організація протестантських екстремістів, які рішили терором поборювати терор, стосований тамошніми католиками. Та нова протестантсько - терористична організація оприлюднила погрозу, що за кожного вбитого британського вояка або поліціянта — будуть вбиті 10 католиків, включно з католицькими духовниками.

ІНДІЙСЬКІ ВОЯКИ СТРІЛЯЛИ до пакістанських воєнних полонених. Числа людських жертв не подано, але сам факт стріляння оприлюднено в пресі і пакістанський президент Зульфікар Алі Бутто заклав за посередництвом швайцарської амбасади в Ню Делі — протест. В Індії перебувають коло 93.000 пакістанських вояків, що їх забрано в полон після того, як пакістанці капітулювали у Східньому Пакістані після прогри війни проти Індії. Ця подія знову погіршила пакістансько - індійські відносини.

ІНДІЙСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ІНДІРА ҐАНДІ СТУРБОВАНА вислідами відвідин президента Ніксона в Пекіні. Вона передбачує, що З'єднані Стейти разом з Комуністичним Китаєм відбудують збройні сили Пакістану, який — хоч втративши Східній Пакістан — стане знову загрозою для Індії. Індіра Ґанді сердиться теж, що американський Уряд завжди ще називає Індію, як аґресора в останній індійсько - пакістанській війні.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ТЕРОРИСТ МОЖЕ СТАТИ послом до парляменту. Екстремна ліва група комуністів, яка створила окрему партію, проголосила, що вона готова поставити на свою виборчу листу до парляменту Пієтра Вальпреду, який від грудня 1969 року перебуває у слідчій в'язниці, як головний оскаржений у виконанні серії бомбових атентатів у різних публічних будинках, внаслідку чого згинуло 16 осіб. Започаткований у Римі судовий процес перервано, щоб перенести його до Міляно, що у практиці значить — відкладення цієї справи до осени.

През. Ніксон проголошує гострі заходи для поборювання бомбових шантажів і саботажів

Вашингтон. — Президент Ніксон доручив керівництвам усіх летунських пасажирських і торговельних ліній посилити всі можливі засоби й заходи для охорони американського летунства перед бомбовими та іншими саботажами. Президент наказав увести в дію опублікований тому три дні в офіційному «Federal Register» розпорядок про посилену перевірку літаків і летунських баґажів, як також про особисту контролю пасажирів. Звичайно, уведення в дію такого розпорядку вимагає дев'ятдесят днів часу. Вирішено започаткувати такі охоронні засоби вже тепер, негайно після того, як цього тижня були знайдені бомби на двох пасажирських літаках і як в Ляс Вегас був пошкоджений бомбовою експльозією один літак компанії Іренс Ворлд Ерлайнс. Виданий урядом розпорядок включає широку перевірку літаків і пасажирів з допомогою електронічного приладдя, переглядання пасажирських баґажів і навіть у деяких випадках індивідуальну перевірку пасажирів. Буде збільшена теж видатно кількість відповідних службовців на літаках. Кошти усіх цих заходів мали б покривати самі летунські лінії. На суботу 11 березня секретар транспорту Джон А. Волпі скликав на нараду в цих справах керівників летунських компаній. У переданій для преси заяві президент Ніксон підкреслив, що в обличчі загрози злочинних змов і шантажів, перед якими опинилася летунська транспортова система ЗСА, мусять бути здійснені всі можливі заходи для того, щоб охоронити летунський пасажирський рух перед злочинними шантажами з допомогою підкладання бомб, так, як це зроблено у відношенні до піратства в повітрі.

Договір між ЗСА і Панамою далі залишається правосильним

Вашингтон. — Конґресмен Джон Морфі, демократ із Стетен Айленду, повідомив на пресовій конференції у Вашинґтоні, що переговори між ЗСА і Панамою про новий договір відносно Панамського каналу зайшли „у сліпий кут". Однак, цю заяву відразу ж спростували керівник тих переговорів з американської сторони Дейвід Ворд і представник панамської сторони. Після двомісячної перерви в переговорах, вони були відновлені у четвер 9-го березня. Конґресмен Морфі, член Панамської Підкомісії в справах риболовлі, саме повернувся з Панами. Він сказав, що місцева телевізія й радіо вже не передають там вістей, які пояснювали б панамцям користі, що вони їх мають завдяки присутності американців на Панамському каналі. Панамські дипломати не підтримали заяви конґресмена Д. Морфі.

Цього року на військову службу покличуть яких 50 000 молоді

Вашингтон. — Промовляючи тут на Крайовому з'їзді ветеранів чужоземних війн, секретар оборони Мелвін Лерд повідомив, що впродовж 1972 року до усіх родів збройних сил ЗСА буде покликано круглo 50 000 осіб. Дотепер впродовж 5 місяців до війська не брали нікого. Якщо впродовж цього року покличуть тільки 50-000 душ, то це буде вдвічі менше, чим у минулому році. Таке зменшення стало можливим завдяки посиленій редукції війни у В'єтнамі та виведенню багатьох американських частин із В'єтнаму. Останній раз до армії було покликано 10 000 осіб у жовтні минулого року. Тепер будуть покликати приблизно по 5 000 осіб щомісяця, що й підтвердив секретар оборони Мелвін Лерд, сказавши, що впродовж квітня, березня і травня до армії будуть покликані 15.000 осіб.

Адв. Іван Флис переобраний на голову Окружного Комітету УНС в Ню Йорку

Ню Йорк (О. С.) — Попередньої п'ятниці, 3-го березня, тут у приміщеннях Т-ва „Дністер" 361-го Відділу Українського Народного Союзу, відбулися річні збори місцевого Окружного Комітету Відділів УНС, у вислідi яких обрано нову Управу із переобранням уже одинадцятий раз головою адв. Іваном Флисом на чолі. Зборами проводила Президія в складі: д-р Василь Палідвор — голова, прем'єр Юліян Ревай — заступник та д-р Олександер Соколишин — секретар. На початку нарад приявні вшанували вставанням з місць та хвилиною мовчанки покійного головного косира сл. п. Петра Пуцила. Предсідник зборів, вітаючи зібраних, привітав зокрема приявних між ними головного предсідника Йосипа Лисогора, заступницю головного предсідника Марію Душник, головного контролера мґра Івана Винника та обласного організатора Василя Оріховського. Після прийняття порядку нарад і протоколу з попередніх нарад, що його прочитав д-р О. Соколишин, за уступаючу Управу звітували голова адв. Іван Флис, заступник голови д-р Василь Вишиваний, секретар Микола Хоманчук та касир Михайло Салдан, ствердивши, що в касі Округи осталося 201.63 дол. За контрольну Комісію звітували радник Б. Ластовецький та дир. Роман Крупка. Звіти прийнято після короткої дискусії. Гол. предсідник Йосип Лисогір у своєму слові дав загальну характеристику стану і розвитку УНСоюзу в поодиноких ділянках його активности, зокрема організаційній та фінансовій, закінчуючи своє слово закликом до ще наполегливішої праці, зокрема до збільшування кількости членства УНСоюзу, бо це головна запорука його росту і його постійного збільшування нашого вкладу в розвиток всієї нашої громади та у змагання нашого народу. В. Оріховський дав загальну характеристику організаційного стану Округи, а пані Марія Душник і мґр Іван Винник привітали наради, бажаючи їм успіхів. Номінаційна Комісія: радник Б. Ластовецький, Михайло Салдан і Степан Чума запропонувала нову Управу, яку й обрано одноголосно в складі: адв. Іван О. Флис — голова, д-р Василь Вишиваний і п-і Марія Душник — заступники голови, Микола Хоманчук — секретар, Михайло Салдан — касир, Степан Чума, Іван Хома й Іван Пригода — Організаційний Комітет, Софія Карпюк та мґр Володимир Левенець — імпрезові референти, Марія Душник і д-р Олександер Соколишин — пресові референти. Контрольна Комісія: радник Богдан Ластовецький, дир. Роман Крупка та ред. Іван Керницький. На закінчення нарад обмірковано і схвалено плян праці на біжучий рік. У зборах взяло участь 30 відпоручників, які репрезентували 13 із усіх 36 Відділів Округи.

Чжоу Ень-лай заспокоює занепокоєних візитою Ніксона союзників Китаю

Токіо. — Комуно-китайський прем'єр Чжоу Ень-лай відбув засекречену подорож до столиці Північного В'єтнаму Ганою і, мабуть, до столиці Північної Кореї Пйонґянгу, щоб запевнити тамошніх лідерів, союзників Комуністичного Китаю, від якого насправді залежить їхня екзистенція, — що в розмовах з президентом Ніксоном не були порушені їхні інтереси. Виявив це колишній голова Камбоджі, князь Нородом Сіянук, що його скинули в Камбоджі з влади в березні 1970 року: відтоді він піддався під протекцію Комуністичного Китаю і з його фінансовою та технічною допомогою старається відзискати владу, воюючи проти антикомуністичного режиму Ноля Лона у Камбоджі. Ото ж Сіянук, якому на час відвідин президента Ніксона казали виїхати з Пекіну до столиці Північного В'єтнаму Ганою, прибувши відтіль до Шахаю заявив журналістам, що Чжоу Ень-лай тайком полетів до Ганою, вірогідно 4 березня ц. р. і там запевнив північно-в'єтнамського прем'єра Фам Ван Донга, що Пекін надалі підтримуватиме в'єтнамських комуністів в їх „визвольній" війні „аж до остаточної перемоги". Водночас Сіянук потвердив, що Чжоу Ень-лай зобов'язався, що Комуністичний Китай не буде „визволяти" Тайвані (Формози) силою. У тому самому дні, 9 березня ц. р., у Токіо японський прем'єр Ейсаку Сато висловив переконання, що Комуністичний Китай сповільнить і поменшить свою допомогу в'єтнамським комуністам і хоч безпосередньо не впливатиме на них в дусі замирення, проте таки буде старатися приспішити закінчення В'єтнамської війни.

СССР погрожує Західній Німеччині у випадку відкинення нею пакту безпеки

Москва. — Впродовж одного тижня у московській „Правді" появилися дві статті з різкими атаками проти опозиції в Західній Німеччині, яка може відкинути в західньо - німецькому парляменті пакт неаґресії, що його теперішній соціялістичний канцлер Віллі Брандт підписав був у Москві у 1970 році. „Правда" таврує опозиційну, найбільшу в Західній Німеччині партію християнських демократів, як табір, що „шукає пімсти" й „відплати" за прогру в останній світовій війні і не хоче визнати непорушности існуючих в Европі державних кордонів. „Правда" характеризує такий підхід, як „позбавлений всякого почуття реалізму" і погрожує, що у випадку не ратифікування того договору, як також договору між Західньою Німеччиною і Польщею, Західня Німеччина „понесе всі наслідки". Ще виразніше і гостріше поставив цю справу Валентін Берешков, заступник голови совєтського Товариства „приязни" з німцями, у своїй промові в Західньому Берліні. Він заповів, що у випадку нератифікування німецько-совєтського пакту неаґресії „повернеться холодна, а може і гаряча війна". Він закинув німецьким опозиціоністам, що вони діють під натиском збоку „американських імперіялістів". За коментарями преси — Москві особливо тепер залежить на запевненні собі безпечних кордонів на заході після відвідин президента Ніксона з Пекіну й наладнання американсько-китайських взаємин.

Ізраїль знову бомбардує Ливан

Бейрут. — Після 8-миденного затишшя ізраїльська артилерія й ізраїльські літаки знову збомбардували прикордонні ливанські села. Сталося це у відплату за обстрілювання арабськими партизанами з ливанської території ізраїльських прикордонних піль ракетами совєтського типу „катюш". За ливанським повідомленням ізраїльські поціли зруйнували 9 будинків і поранили дві особи, в тому одну дитину. Ливанський уряд призадумується чи не звернутися знову до Ради Безпеки Об'єднаних Націй з офіційною скаргою, тим більше, що ізраїльці, хоч евакуювали зайняті ними прикордонні ливанські села, проте залишили на ливанській території обсерваційні пункти. Президент Ливану Сулейман Франджєх запросив до себе американського амбасадроа Вілліяма Баффума і довго з ним нараджувався. Ливан був і є прозахідньої орієнтації і не піддався під диктат Москви так, як це зробили Єгипет, Сирія чи — в останньому часі — Лібія. Тому загострення ізраїльсько-ливанських відносин не є в інтересах Заходу — коментує преса.

Михайло Ольшанський очолив Управу Окружного Комітету Відділів УНС Ілліной

Чикаґо (Степан Паньків). — Окружний Комітет УНС в Чикаґо відбув свої річні збори в п'ятницю 3-го березня 1972 року. Після звіту Управи, обрано нову Управу і тому, що голова Округи минулорічної каденції головний радний інж. Анатолій Дорошенко через зміну місця праці був змушений покинути Округу, на нового голову обрано вже добре відомого і заслуженого союзового діяча, минулорічного секретаря округи Михайла Ольшанського, його заступниками д-ра Смука, проф. Іващука та інж. Лева Боднара, а секретарем (для української мови) Степана Панькова. Нова управа ще має призначити нового культурно-освітнього референта. Всі інші члени з минулорічної управи залишилися на своїх місцях. На зборах були заступлені делеґати 27 Відділів Округи з усіх 35. На зборах було приявних понад сімдесят делеґатів.

Наради відкрив голова Управи, головний радний інж. Анатолій Дорошенко, привітавши присутніх обласного організатора Е. Репету і проф. Мирона Куропася, головного радного УНС, почесних членів Головного Уряду УНС інж. Степана Куропася й Івана Іванчука та почесного члена нашої Округи Миколу Олека. Одноxвилинною мовчанкою вшановано померлих членів Округи та нашого бувшого активного її діяча, головного касира сл. п. Петра Пуцила.

Після прийняття програми зборів, обрано їх Президію в складі: проф. В. Іващук — голова, д-р Роман Смук і Степан Паньків — секретарі.

(Закінчення на стор. 4-ій)

Д-р Б. Футей кандидатом на асистента поліційного прокурора Клівленду

Д-р Богдан Футей

Клівленд. — Місцевий щоденник „Клівленд Пресс" у двох своїх виданнях з 14-го січня і з 18-го лютого ц. р. називає відомого нашого діяча з молодшого покоління, головного радного Українського Народного Союзу адвоката д-ра Богдана Футея як кандидата посадника Перка на головного поліційного прокуратора Клівленду. У першому повідомленні „Клівленд Пресс" сказано:

„Давній приятель та помічник у виборі посадника Перка є провідним кандидатом на черґового головного поліційного прокуратора (Клівленду). Вважається, що Богдан Футей, адвокат з Парми, має внутрішні можливості дістати цей пост, хоча посадник обмірковує між іншими також кадидатуру асистента федерального прокуратора Роберта Джовнса. 32 літній Футей, українського роду, був активним з посадником Перком в багатьох етнічних групах. Він закінчив в 1968-му році Клівлендську Правничу Школу Маршала. Чандлер, який був призначений на цей пост минулого року попереднім посадником Карлом Стовксом, був приголомшений (шокд) вчорашньою заявою Перка, що він невдоволений та шукає наступника. „Одверто кажучи, я невдоволений з Перка та його передвиборчих обіцянок... Одинокою чорною особою, яку він загруднив, є моя бувша секретарка" — заявив Чандлер.

У другому повідомленні „Клівленд Пресс" на цю тему пише:

„Посадник Перк призначить свого давнього приятеля і передвиборчого помічника асистентом поліційного прокуратора Еверета Чандлера в найближчий вівторок. 32-літній Богдан Футей буде Чандлеровим головним асистентом прокуратора. Його платню ще досі не визначено. Футей має приватну практику (права) від 1968-року та допомагав Перкові в його двох останніх виборчих кампаніях на посадника. Початково передбачалося, що Футей займе пост Чандлера, але за порадою правного директора Ричарда Голлінґтона Перк рішив залишити Чандлера на його пості"...

В Чикаґо відбудеться демонстрація проти арештувань в Україні

Чикаґо (ТУСМ). — З ініціятиви Осередку Діяльности ТУСМ ім. Миколи Міхновського в Чикаґо відбудеться демонстрація проти арештування Москвою діячів культури й інтелектуалів в Україні, між ними В. Чорновола, Є. Сверстюка й І. Світличного. Демонстрація відбудеться в суботу, 18-го березня ц.р. на площі Civic Center у середмісті Чикаґо. Початок о год. 2:30 по пол. Демонстранти підуть походом по головній вулиці міста State Street від Randolph до Van Buren і назад. Автобуси вирушатимуть на демонстрацію:

— з Милвокі, Висконсин, від дому при вулиці Вашинґтон ч. 808 - Захід, о годині 11-ій ранку;

— З Геммонд, Індіяна, о год. 1-ій по пол.;

— з Чикаґо, Ілл., від дому Осередку СУМА ім. Миколи Павлушкова при 2457 Чикаґо Евню - Захід, о год. 2-ій по пол;

— з Чикаґо, Ілл., від дому УНСоюзу-УККА при 841 Вестерн Евню - Північ, о годині 2-ій по пол.

Осередок Діяльности ТУСМ в Чикаґо гаряче закликає всіх місцевих і довколишніх громадян, зокрема нашу молодь та її організації, взяти масову участь у цій важливій демонстрації в обороні нехтованих комуністичним режимом людських прав у поневоленій ним Україні.

Відбулася контроля діловодства УККА

Ню Йорк. — Річна контроля фінансів УККА почалася в дні 26 лютого цього року. Предложено всі касові приходові і розходові книги за 1971 рік. Контролю проводили: І. Винник — голова, д-р В. Нестерчук — заступник голови, пані Стефанія Вовчак — секретарка і члени Контрольної Комісії: Панове Іван Іванчук і Степан Гаврилюк. По закінченню контролі виготовлено звіт, який буде предложений Екзекутиві УККА на найближчому засіданні, та Раді Директорів, наради якої відбудуться 15 квітня цього року. Звіт з переведеної контролі буде видрукований і розісланий всім Відділам УККА і Центральним Організаціям. На початку перевірки вшановано померлого невадійно касира УККА та головного касира УНСоюзу св. п. Петра Пуцила.

Із Білого Дому запевняють, що Корпус Миру одержить потрібні фонди

Вашингтон. — Пресовий секретар Білого Дому Роналд Л. Зіґлер поінформував пресу, що през. Ніксон зробить усе для того, щоб Корпус Миру міг продовжувати свою діяльність. Подав Зіґлер цю інформацію після того, як през. Ніксон підписав схвалений Конґресом законопроєкт про бюджет закордонної допомоги на фіскальний 1972 рік в сумі 3.-189 більйона долярів. Схвалено цей бюджет в набагато нижчій сумі, як цього вимагав уряд през. Ніксона — на 1.53 більйона менше. Зокрема ж у цьому бюджеті зменшено суму асиґнувань на діяльність Корпусу Миру із вимаагних 82 мільйонів до 74 мільйонів, тобто на десять мільйонів менше. Щоб могти якось вийти із цієї критичної ситуації, керівник цього добровільного Корпусу Джозеф Г. Блечфорд запланував відкликати із закордону 2 300 із усіх 8 000 працівників Корпусу. Проте ж през. Ніксон вирішив, щоб діяльність Корпусу продовжувалася на теперішньому рівні. Кошти цього будуть покриті із заощаджень в інших ділянках федеральної активности.

ДОПОВІДЬ Д-РА Т. САМОТУЛКИ В НЮАРКУ

Нюарк. — У найближчу середу, 15-го березня о год. 7-ій вечора відбудеться тут в залі церкви св. Івана Хрестителя при Санфорд евеню доповідь д-ра Теодосія Самотулки на тему: „Проблеми формування національної ідентичности". Доповідь відбудеться старанням 86-го Відділу СУА.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65 ¢
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Ідеї Тараса Шевченка

Ідеї геніяльного українського поета і мислителя Тараса Шевченка на ціле століття випередили багато світових подій. Серед пітьми царської аракчеєвської ночі Тарас Шевченко висловив віру, що „розкуються незабаром заковані люди" — і від того часу Україна кілька разів у різних роках напружувала зусилля й скидала з себе чужоземне ярмо, проголошуючи відродження своєї державности, а на інших континентах десятки народів стали вільними, державними народами. Т. Шевченко закликав людей бути братами, старатися розуміти, шанувати один другого — і хіба це не провідна ідея ОН і сучасного вільного світу? Український Кобзар виступив у обороні всіляко кривдженої жінки — і хіба нині не шириться похід за остаточну рівноправність жінки у світі? Врешті — Т. Шевченко висловив святу віру, сказавши: „Встане Україна, світ правди засвітить" — і хіба вимоги сучасних переслідуваних, але нескорених в Україні не є виявом духового пробудження українського народу, процесу усвідомлення своєї національної правди і гідности?

Ідеї Тараса Шевченка, їх світове, дедалі то більше визнання, немов усібнювання в бронзових постатях Кобзаря, який із далекого Канева над Дніпром ревучим прийшов до Вінніпеґу в Канаді, до Вашинґтону в Америці, до Куритиби в Бразилії, до Тулюзи у Франції. Промовляючи на відкритті пам'ятника Тарасові Шевченкові в Арґентині у грудні минулого року, посол ЗСА в тій країні П. Ладж мол. порівняв ідеї Тараса з яскравим смолоскипом, що присвічує і Україні, і всьому людству шлях до поступу вперед. Посол ЗСА в Арґентині, виявляючи особливу пошану до Тараса Шевченка і його народу, навіть промову закінчив українською мовою: „Хай живе вільна Україна!"

Для ідей нашого національного Пророка немає кордонів, бо вони найбільш людяні, найбільш гуманні, бо Тарас Шевченко однаково турбувався про долю й недолю всього рідного народу, як і народів Кавказу чи азійського Казахстану. І саме тому ідеї Тараса Шевченка стали загальновизнаними, інтернаціональними, бо вони і глибоко національні, і загальнолюдські одночасно.

Притулок для втікачів

Мова тут не про втікачів з-поза залізної заслони, не втікачів з війська, а молодих утікачів з батьківського дому. Такі втікачі — це вже не вийняткове, а масове явище в Америці й поза Америкою. Це феномен, що його соціологам і психоаналітикам так само трудно зрозуміти й з'ясувати, як лікарям якусь нову недугу, що шириться, як полум'я на степу під час посухи. Синдикований коментатор Карл Рован твердить, що кожного року коло мільйона дітей, хлопців і дівчат, утікають, а за статистикою ЕфБіАй в останніх чотирьох роках число таких утікачів зросло на 60 відсотків. Втікають діти бідних і багатих батьків, білі, мурини, у великих містах і містечках. Коли за якийсь час вони не вертаються, і невдачею закінчуються пошуки, батьки звертаються до поліції, щоб бодай дізнатися, чи їх дитина не впала жертвою нещасливого випадку, чи не опинилась з якоїсь причини у в'язниці. Коли йдеться про дітей молодших за 18 років, поліція може арештувати втікача і відвезти додому. Але це здебільша тільки короткотермінова розв'язка. Зрештою, поліції замало, щоб присвячувати таким випадкам належну увагу, коли в країні роїться від злочинів.

Але ця справа сполучена з такими численними родинними трагедіями і нещастям отих юних утікачів, що вона опинилась в Конґресі. Сенатори Бирч Бейг, демократ з Індіяни, і Марлов Кук, республіканець з Луїзіяни, внесли законопроєкт призначити на рік 10 мільйонів долярів для утримування розкинених по Америці 100 домів-притулків з 100.000 втікачів. Ці притулки не охопили б усієї маси безпритульних бунтарів проти своїх батьків і будь-якої „влади", але своєю опікою і розумним підходом рятували б щороку по кількадесят тисяч молодих душ.

Згаданий законопроєкт має свої „за" і „проти", але заслуговує на признання і увагу, як спроба конструктивно підійти до проблеми, що її не можна розв'язати поліційними заходами. Якби такий експеримент удався, то, може, наслідували б його стейти й міські громади, і тоді поширилась би опіка над жертвами сучасного гігантського ферменту у світі душ і переживань молоді. Це одна з таких проблем, які стоять поза і понад расами, національними громадами, віровизнаннями і партіями. Це — нещастя молодих людей, що вимагає рятування їх людяними засобами.

Петро Одарченко

ВЕЛИКЕ ТРИЄДИНЕ СЛОВО ШЕВЧЕНКА

(2)

Ненависть обох поетів до вищих представників влади пояснюється тим, що ця влада гнітила народи обох поневолених країн і політично, і національно, і соціяльно.

Ось якими словами характеризує Дзюба політично - національне становище Угорщини в 40-ві роки XIX століття: „Дорого заплатила Україна за втрату національної незалежности, коли, шукаючи рятунку від турецької навали, віддалася під руку австро - німецької корони. Тепер вона була колонією Габсбурґів, тепер її історію обпльовували і фальсифікували, її героїв оголошували „зрадниками", а зрадників — „героями", її синів посилали вмирати за інтереси її ворогів; її культурі не давали розвиватися, а мову її трактували негідно, прищеплюючи всюди німеччину.

А що ділялося в цей самий час на Україні?" На це питання; звичайно, можна було б відповісти одним реченням: „те самісінько, що й на Угорщині". Але Дзюба відповідає на це питання цитатою з Тез ЦК КПСС до 300-річчя Переяславського трактату: „На Україні царизм ліквідував місцеве самоврядування, люто придушував національно - визвольний рух, викорінюючи прагнення до створення української державности, проводив насильницьку політику русифікації, перешкоджав розвиткові української мови й літератури".

Далі Іван Дзюба відзначає Шевченка і Петефі, як оборонців рідної історії та національної незалежности: „Важливим складником історичного подвигу як Шевченка, так і Петефі була оборона вітчизняної історії, народного патріотизму, національного почуття і свідомости від фальсифікації розтління збоку примусової офіційної ідеології обох — відповідно — імперій. Угорець повинен був вважати себе не угорським громадянином, а загальноімперським, і відчувати себе не патріотом Угорщини, а патріотом своєї імперії, що поглинала його країну. Всякий проблиск думки про угорську окремішність гасився і переслідувався". Те саме було й на Україні за часів Шевченка. Додамо від себе — тієї саме політики дотримуються й керівники теперішньої російської імперії, тієї самої політики, що її провадив за часів Шевченка шеф жандармів граф Орлов. Цей документ, опублікований у виданому в 1963 році збірнику „Тарас Шевченко. Документи і матеріали", К. 1963, стор. 55, згадує і Дзюба: „Міністрові освіти наказати, щоб вихователі і письменники провадили свою діяльність в дусі і згідно з цілями уряду... ученим, щоб якомога обережніше висловлювали свої думки там, де справа йде про народність або мову України й інших підвладних Росії земель, не даючи переваги любові до рідного краю над любов'ю до батьківщини — імперії (підкресл. наше — П. О.), відкидаючи все, що може цій любові шкодити, особливо — про вигадані теперішні злидні та про давнє нібито надзвичайно щасливе становище підвладних народів; щоб усі висновки учених і письменників ішли в напрямку піднесення не України, Польщі та інших окремих країн, а Російської імперії в цілості народів, що її складають" і щоб відводити людей від „думок про можливість самостійности та про давню свободу підвладних Росії народів". Петефі і Шевченко, каже Дзюба, прагнули розбудити в своїх народах „відчуття своєї сили і гідности".

Цитуючи заклики Петефі до повстання проти гнобителів, Дзюба пригадує думки деяких українських діячів про важливість своєчасного використання сприятливої ситуації для досягнення свободи і незалежности: „Піднімайтесь, хлопці! Якщо не встанете зараз, лежатимете до кінця світу..." (Між іншим, пор. думку Потебні про те, що українці прогавили свою справу, змарнувавши найкращий час для заложення міцного національного фундаменту з кінцем XVIII і початком XIX ст.; пор. також у Ю. Яновського: „Є один момент, коли птах щастя сідає на землю, — тоді його й треба ловити. Прогавиш хтилини — будеш чекати сотні років і носити на своїй шиї прокляття мільйонів". Тепер або ніколи — це вічний пароль боротьби)".

Трагедію поневоленого народу характеризує Дзюба такими словами: „... імператори обіцяли, клялися, що вони будуть нашими друзями, батьками, а ким стали вони? Гроші клали до своєї кишені, а юнаків наших гнали до австрійської солдатчини. Наші власні сини й брати з оголеними шаблями стерегли наші тюрми..."

Історичну трагедію України Дзюба характеризує словами О. Герцена: „Добровільно приєднавшись до Великоросії, Малоросія виговорила собі значні права. Цар Олексій заприсягся їх зберегти. Петро I... лишив тільки тінь від цих привілеїв. Єлисавета і Катерина запровадили кріпацтво... Нещасна країна протестувала, але чи ж могла вона встояти перед цією невблаганною лявіною, що котилася з півночі до Чорного моря і вкривала все... льодовим саваном рабства".

І відразу після цієї цитати Дзюба пише: „Як не згадати глибоко патріотичного, з таким поєднанням драматизму і сарказму, листа Низового Товариства Запорізького на універсал самозваного, царем поставленого гетьмана Івана Скоропадського, в якому так дошкульно висміюються претенсії царського уряду на Україну та її історію і так обстоюється українська суверенність".

(Далі буде)

І. Вовчук

ПРИСТУП ВЕЛИКОДЕРЖАВНОЇ ЛИХОМАНКИ

(4)

У тій статті говориться, що „частина української спільноти, ознайомлена з російським „Самвидавом", звертає увагу на ставлення до національного питання взагалі, а до українського зокрема російських опозиційних сил". Ці сили, прагнучи до демократизації і змін в існуючому ладові СССР, „в національному питанні хочуть зберегти статус кво". Нехай буде, як є. Або стоять на становищі, що „національний тип не зберігся (а тому й зберігати його не треба, нехай скоріше нівелюється)".

Академік Сахаров з ученим Турчиним і Р. Медведєвим „у зверненні до ЦК КПСС, — говориться в статті, — домагалися демократизації життя в СССР ще й тому, що вона (демократизація) зменшить загрозу націоналізму". Звернення було подане в грудні 1969 р. З характеристики опозиційних течій Росії в національному питанні за статтею виглядає, що жадна опозиційна російська течія не розходиться з національною політикою уряду. Може політична великодержавність у розв'язці національної проблеми в опозиційних російських течій і була причиною постави уряду до них: налякати й попередити, щоб були розважніші і поводилися тихіше.

В Україні, як уже згадувано, переведено масові арешти культурних діячів, подібно, як то було в 30-их роках. Очевидно, в 50-ту річницю включення України в імперський комплекс, яку плянують гучно відзначити, влада вирішила розправитись з неупокореною національно - політичною думкою, ізолювати людей її від національно - політичного становлення в Україні, пов'язуючи його з „імперіялістичними розвідчими службами". Повідомлення „Радянської України", змайстроване слідчими органами КҐБ, на мою думку, підтверджує пляновість урядового задуму. Воно коротке, але промовисте: без суду і розгляду справи „попереднє слідство" вже встановило і „злочинність", і „ворожу діяльність".

**

Зараз після пленуму ЦК скликано до Москви членів пленуму загальносоюзної Спілки Письменників. З України члени пленуму прибули, як виглядає з плутаних звідомлень преси, не знаючи змісту постанови. Видно, що був не абиякий поспіх. „Прибувши вранці напередодні пленуму до Москви, ми вже на пероні вокзалу мали свіже число „Правди" з постановою ЦК КПСС „Про літературно - мистецьку критику". Про це подбали московські друзі, які зустріли нас". Це стверджує в „Літературній Україні" з 4-го лютого М. Острик — заступник голови комісії критики Спілки Письменників України, вказуючи на „заклопотано-діловий настрій, яким визначалася потім уся атмосфера пленуму".

Мабуть, настрій заклопотаности панував і на пленумі ЦК, з доручення якого й скликано „творчий пленум". „Комуніст", орган ЦК, в якому звичайно публікується постанови пленумів, чомусь не опублікував повного тексту, а тільки зміст постанови. На всесоюзному пленумі Спілки Письменників, „інженери людських душ" в „заклопотано - діловому настрої зосередились над розбудовою проблем розвитку літератури, взаємозбагачення і зближення літератур соціялістичних націй" („Литературная Газета", 2. 2, 1972). В. Озеров, секретар Правління Спілки Письменників СССР, у доповіді „Літературно - мистецька критика і сучасність" запитував присутніх: „Чому твори про сучасну робітничу клясу, нашу інженерію, вчених, винахідників, взагалі про людей, яких можна назвати цвітом суспільства, часто бувають нудними, сухими, раціоналістичними?"

А це тому, почав Озеров, що в тих творах „немає мистецького усвідомлення соціяльно - етичного змісту змін, що їх принесла науково - технічна революція". Перед критиками і літераторами на пленумі поставлено вимогу: „розкрити процес становлення у людей і міста, і села нових соціялістичних якостей — актуальне завдання літератури" („Л.Г."— підкреслення в тексті). Звичайною мовою кажучи, літераторам і мистцям дано замовлення: видумати для літературних героїв, „цвіту суспільства", „нові соціялістичні якості" і показати їх у літературі так, щоб читачі повірили в них. Учасники пленуму, розважаючи над замовленням, починали з переказу змісту вимог Пленуму ЦК, а далі високим, псевдоклясичним стилем з часів Державина, за царювання Катерини II, обіцяли посилювати зближення національних літератур, взаємозбагачувати соціялістичну літературу „радянського народу".

В пляні того зближення Пленум ухвалив перевести в 1972 р., в 50-ту річницю створення СССР, теоретичну конференцію на тему: „Нова історична спільнота („общность") людей — радянський народ і література соціялістичного реалізму". Подібні конференції урядять письменницькі організації всіх т. зв. республік. Слухняні виконавці з Спілки Письменників УССР вже „розпочали роботу по підготовці до відзначення 50-річчя утворення СРСР". „Цілий рік буде проходити, — твердить „Літературна Україна" з 8 лютого, — під „знаком братнього Союзу. Тема дружби, інтернаціоналізму особливо актуальна".

Ще б пак, коли сам генеральний секретар ЦК на 24-му з'їзді партії підкреслив „глибокий інтернаціоналізм російського народу". Втовкмачуватимуть в українські голови його інтернаціоналізм на 40 вже запланованих для України, як подала „Л. У", святах літератури, демонструючи „літературу республік і багатьох міст Російської Федерації".

Київську делеґацію цеху літературної критики очолював урядовий критик Л. Новиченко. Відчувши пульс загостреного політичного курсу Кремлю проти українського націоналізму, Новиченко по-бойовому вимагав від українських критиків „наступальної боротьби з ворожою ідеологією, зокрема з підступними мітами та фальсифікаціями, що їх поширюють різні „радянологи", серед яких не останнє місце посідають українські буржуазні н а ц і оналісти" („Л. У." — 2. 4. 1972).

Найбільшу реальність нинішнього світу — національну ідею, під прапором якої ведеться змаг націй за національне визволення і справедливі людські відносини між націями вільних людей, Новиченко називає мітом. Вичувши загострення політичного курсу кремлівського керівництва супроти поневолених Москвою націй, він протиставить національному патріотизмові, українському націоналізмові „соціялістичний інтернаціоналізм з патріотизмом радянського народу", про створення якого марить імперська партія, спираючись на „глибокий інтернаціоналізм російського народу".

**

Академік Л. Новиченко напевно знає, що метою посиленого „зближення літератур соціялістичних націй" в програмі 9-ої п'ятирічки є так зблизити їх, щоб вони стали соціялістичними не тільки змістом, а й формою, втративши досі дозволену їм національну форму. Розуміючи мету сатанинського задуму, він закликає українських критиків „наступально поборювати" живе, змістом національне, з багатогранними творчими виявами, щоб, підрізуючи історичне коріння нації, утримати Україну в рабській „общності", яку посилено взялися творити в другій брежнєвській п'ятирічці кремлівські верховоди.

Побоюючись, що стаття „Герой на замовлення" („Визвольний Шлях", ч. 9, 1971) „ґальванізує націоналістичні забобони і пристрасті", Л. Новиченко закликає критиків до „нещадного бою з буржуазною націоналістичною ідеологією". Полохлива войовничість „отечественного" академіка нагадує зрадницьку поведінку сталінських лакеїв 30-их років, коли розперізане московське хамство розправлялося з відродженою в національній революції українською культурою, зрізуючи голови національним діячам. Чого доброго ще й на державного прокурора виб'ється урядовий критик, якщо за наказом з Москви буде зорганізовано показуху суду над заарештованими українськими публіцистами та критиками.

Ну що ж, на історичному

(Закінчення на стор. 3-ій)

„Свого не цурайтесь"

У самому заголовку нашого щоденника на почесному місці зліва нагорі красуються знаменні слова Тараса Шевченка, що їх, либонь, знає кожна українська дитина: „І чужому научайтесь, свого не цурайтесь!" Особливу вимову мають ці слова нашого Пророка в місяці березні, що є традиційно місяцем Шевченка та української преси одночасно. Українська преса — це „звір" спеціяльної породи. Поскільки в чужинців завданням преси є, звичайно, інформувати читача, у нас вона не тільки інформує, але й вчить, просвічає, виховує, моралізує, підбадьорює, підносить на дусі.

В цьому місці дозволю собі навести один дрібний, здавалося б, але характерний випадок, як підніс мене на дусі мала газетярська новинка, вичитана в одному з наших популярних тижневиків (з Торонто). Новинка короткого змісту, носить заголовок: „Українка з епохи неоліту". „Під час археологічних розкопок, — читаємо далі, — під Кривим Рогом (український залізорудний басейн) в одному з курганів знайшли кістяк двометрової жінки з епохи неоліту. Біля черепа лежали дві золоті сережки". „Поруч фото того кістяка, а під ним напис: „Скелет української принцеси десь з-перед 7 тисяч років".

Не знаю, як на кого, але на мене ця вістка подіяла просто як об'явлення! Значить вже в епоху неоліту або новокам'яної доби ми мали своїх, „українських принців - князів і принцес-князівен! Значить, уже тоді, 7 тисяч років тому, жили українці і „була Україна!" Як же смішно - нікчемними видаються нам тепер всякі горе - теорії наших ворогів, що, мовляв, українське питання — це вигадка графа Стадіона або німецька, австрійська чи польська інтрига. Де тоді ще були німці чи поляки, не згадуючи москалів, коли в княжих теремах гордо походжали двометрові українські принцеси! Це правда, що автор новинки легковажно махнув рукою на всяких там аланів, скитів, обрів і десятки інших „етнічних груп", які господарювали собі колись, як у себе вдома, на території, що зветься нині Україною, зігнорував навіть наших пращурів - слов'ян, усіх їх, мабуть, зарахувавши заднім числом до... українців з доби неоліту.

Так чи так, шановні громадяни, рослі та породисті водилися колись дівчата в околицях нинішнього Криворіжжя! Два метри росту — то це, нівроку, на наш рахунок, шість стіп і сім цалів.

От, придалася б нам така принцеса під час маніфестації українського жіноцтва під Об'єднаними -Націями! Або до першого складу відбиванкової жіночої команди Т-ва „Чорноморська Січ" в Нюарку... От, стинала б дівчина м'ячі під сіткою — муха не сідає! На жаль... „минулося, осталися могили по полю", — як писав Т. Г. Шевченко. Перевівся народ, або, як говорять наші гуцули,—змаціцькався. *І к е р*

Любов Коленська

ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ЛЕСЯ МАРТОВИЧА

(4)

„На торзі" це побутово-родинне оповідання. Пішов Проць купувати цвяхи, а що не мав багато грошей, торгувався завзято, але нічого не вдіяв, і мусів йти до жінки, щоб добути більше, а хотіли обоє дітям ще цукерків купити. Забрав він від неї гроші, прикидаючись голосною сваркою, щоб не показати жалю, а „Проциха плакала, жаль було їй за дітьми, але жаль їй було й на діти, що через них та не має життя з чоловіком".

В суді, в оповіданні „За межу" — питаються Грицька, чи бив Іваниху, а він викручується, як може ,а тоді каже: „Та де ж я її бив? Замахнувємся з пару раз сапою, бо то на моїй межі." Суддя таки звільнив Грицька, бо він доказав, що сапа легка, як дитина . . .

Інша тематика оповідань — це справа виборів до австро-угорського парляменту, діяльність дрібноміщанської інтеліґенції, антинародний характер цісарського суду, неґативні риси несвідомого села — все це виявляється у їдкій безпощадній сатирі, гіркому дотепі — в обороні свідомого елементу села. Це новелі: „Війт", „Квіт на п'ятку", „Смертельна справа", „Іван Рило".

Мало тямущих було тоді селян і не було кому виглянути крізь вікно у світ і підійняти найменший спротив. В оповіданні „Квіт на п'ятку" підкуплюють за п'ятку Миколу Підпаленого і він голосує на іншого кандидата — ворожого селянству. У нього й не було мови, щоб очікувати чогось іншого ,як тільки ви поглянули б, як він відчиняє двері до о. Альойзія, із несамовитою покорою і страхом . . .

Зате в оповіданні — „Хитрий Панько" бачимо, як проворний і хитрий Панько перехитрює увесь уряд і босо перелазить через пліт, щоб виконати заґарантований австрійським законом акт „вільних виборів". Це оповідання наче б продовжування оповідань в літературній традиції Івана Франка „Свинська конституція". Ця сама ідея в творі „Смертельна справа" і „Війт". В оповіданні „Смертельна справа" незвичайно дотепно виведені різні ситуації, включно із тим моментом, коли Петро Підошва сам визначує на себе вирок, якщо він не подасть голос на чесного кандидата, то хай його утоплять, скинувши булавою у воду. Один із селян жалував його і казав: „Дасть Біг, що все піде гаразд". В старостві сказав Петро вперто, але покірно: „— це не є жадні небилиці — це смертельна справа. Мені треба карточки з печаткою бо мене вб'ють. — Варіят! — крикнув староста й утік до другої кімнати". Так Петро подав голос на доброго кандидата. І потім про все забули його побратими-селяни навіть ті, що погрожувалися його вбити. „Та й розпочали приятельську гутірку. Ніби й не приключилося нічого прикрого поміж ними".

В оповіданні „Війт" на зміну з-поміж селян вибирають пастуха, що „мешкав в солом'яній буді і пас худібку, бо що йому більше могли відібрати й чим покарати?" „Який з Петра Коваленка був війт? Ви виділи коли маленького котика, що кожного пса боїться? Але як такого котика притисне пес в куті так, що котик немає куди втікати, то він і очі видряпає псові. Отак же і Петро Коваленко".

У сатиричному памфлеті, що його можна б назвати й алегоричною казкою із сильною політичною основою, Л. Мартович з їдким глузуванням оповідає про древній Рим, про алегоричних мешканців під постатями: „паннусів", „попусів" і „муссікусів" панів, священиків і мужиків. З гіркістю стверджує письменник: „Дехто думає, що муссікуси теж люди . . ." А потім: „чи може бути, щоби людина дала над собою так знущатися, та й не скинула з себе ганьблячого ярма?! Адже всім нам відома древня історія нашої імперії, який бунт і яку різню справили невільники, коли їм стало тісніше жити".

Оповідання „Іван Рило" — також можна поставити під рубрику і розповіді про асуспільну, хамелеонську одиницю і під категорію алегорії-казки, на підставі народних розповідей. Часом, Іван Рило був як кождий чоловік, „аж нараз гоп! і стане вам свинею, псом, або зайцем, або чим". „Стережіться, добрі люди, Івана Рила". До алегоричних можна б ще приєднати: „Пророцтво грішникове", що в ньому автор розказуючи, які в пеклі муки, каже: „бо в цім пеклі звичаї такі, як на Україні". І радився суд небесний три дні і три ночі і нічого врадити не міг . . . Тут в пеклі гори різного суспільного нашарування. Ще одна алегорія-казка це „Жирафа та Ладо". Вона — дотепна сатира на жінок-міщанок, що затрачуючи всяку пошану до себе, вганяються за модою і пристосовуються до неї за всяку ціну, нижче своєї гідности. „Стрибожий дарунок" — це теж алегорія-казка про те, як Перун посилає Стрибога в село Смеречівку, щоб цей допоміг людям у їхній недолі, але вони нічого для себе не хочуть, тільки щоб їхнім сусідам Стрибог — післав найгірше лихо. Тоді війт в імені громади, прохає: „Ми собі жадаєм шість відер горівки". Баба Варвара пояснює те: „Бо наш нарід бідний, нещасливий, та от при могоричу забуде своє горе. Та й таки при почастунку люди й будуть у злагоді жити".

Є в Мартовича й оповідання з псевдоінтеліґентського побуту, з міщанської верстви, що по більшій часті виводилася з селян, а потім ще дужче ненавиділа їх, щоб приховати своє походження. Л. Мартович оповідає і про різних урядовців всякої ранґи. До них можна зарахувати: „Булка", „Перша сварка", „Прощальний вечір", „Ян", „Кадриль", „Народна ноша". Перше з них „Булка" — це про нещасного урядника Мілька в „десятій ранзі", як то він вибрався булку купувати, а бачив його маршалок в колясці. Потім напала його грижа, чого він служниці не вислав. І жінка його журиться, бо й так пригадують заєдно її міщанство... „Мілько три ночі не спав і трясся, як тільки бачив булку, боявся булки, як чорт свяченої води . . ." „Кадриль" — це оповідання можна б назвати інакше: невже ж це має бути любов? — На забаві при кадрилі подобається одному чоловікові дівчина. А потім танцювали мазурки, а він думав: „з якої причини вона за мене виходить заміж?" І навіть жаль йому було її, коли бачив її переляканї очі і її байдужість . . . „Прощальний вечір" — це оповідання про мале містечко, його директора школи, учителя Мицька, як він вивчав промову на прощання директора школи, і вже наперед усе містечко, його промову, знало напам'ять, аж термінатор, напередодні прощання в школі, біг за директором і викричав за ним усю промову, а директор не знав з сорому де подітися.

(Далі буде).

Василь Салабун — почесний голова 76-го Відділу

16-го січня 1972 р. під час річних зборів 76-го Відділу УНС ім. Івана Христителя у Нюарку обрано заслуженого союзового і громадського діяча, Василя Салабуна почесним головою Відділу, в якому він працював 40 років, а 33 роки був його секретарем.

Василь Салабун

Василь Салабун народився 25-го травня 1902 р. у селі Войтків, біля Добромиля — Західня Україна. Там у 1927-му р. він одружився, а в 1928-му р. їде з дружиною до Америки і поселюється в Нюарку. Тут Василь Салабун поза щоденною працею, негайно включається у церковну і громадську працю установ, які діяли в цей час в Нюарку і околиці. Рівночасно вступає з дружиною в члени УНС у 76 Відділ, який вже існував при парафії української католицької церкви св. Івана Христителя. Тут 1932-го р. обирають його до відділової Управи, а 1939-го року — секретарем того Відділу. На пості секретаря того Відділу він видержав 33 роки. Тепер, коли його сили дещо підупали пост секретаря Відділу перебрав довголітній його голова Мирослав Демчук, а за довголітню заслужену працю Василя Салабуна обрано почесним головою Відділу.

Нелегко було виконувати секретарську працю Салабунові у Відділі, який переходив два рази кризу. Два рази майже всі члени Відділу були суспендовані, але як завжди повний енергії В. Салабун не здав позицій. Він не тільки, що вдержав Відділ при житті, він його розбудував до тієї величини, що можна було висилати по двох делегатів на союзові конвенції. Сам він брав участь в таких союзових конвенціях аж вісім разів, а ті які були учасниками конвенцій напевно пам'ятають його під час дискусій. На протязі довгих років його секретарської праці він приєднав сотні нових членів Союзові і за це був нагороджений десятки разів різними союзовими відзнаками та почесними грамотами. Він був і членом основоположником Союзової Нюаркської Округи, де вже довгими роками сповняє обов'язок касира.

Понад 20 років він виконує обов'язки директора УНДому, більше чим 20 років є директором українського банку „Тризуб". Коли настав час творення харитативної установи ЗУАДК він бере участь в першій конвенції, а відтак допомагає створити Відділ ЗУАДК в Нюарку, де працює на пості касира 10 років. Коли до Нюйоркської пристані почала прибувати нова еміграція 1949-го року ,то десятки разів він їздив туди своїм автом, забирав новоприбулі родини і розміщав, де тільки міг, а при тому не жалів і кілька долярів на закуп харчів для дітей.

Поза цією всією працею таки найбільше часу присвячує Василь Салабун місцевій церкві св. Івана Христителя. Тут він виконував всяку працю, почавши від фізичної а скінчивши на пості голови Будівельного Комітету нової церкви. Завдяки тому Комітетові вибудовано одну з найкращих святинь за суму півтора мільйона дол., — що тепер є гордістю української католицької громади Нюарку-Ірвінгтону. Не можна поминути й того, що ніхто інший, а УНСоюз уділив позику на будову тієї церкви в сумі 500.000 дол. і то за старанням Василя Салабуна.

В Салабуна і його дружини Юлії народилося двоє синів — Володимир і Йосиф та доня Анна. Дітей вони виховали в українському дусі і защепили їм любов до українського народу і Української Католицької Церкви. Його син Володимир створив танцювальну групу при парафії, яка вславилася своїми виступами, як в Нюарку, так і в інших громадах. У нього теж п'ятеро внуків — Марко, Мелянія, Варвара, Донна і Юліянна. Це найбільша потіха гордого дідуся.

У 1966-му році В. Салабун повдовів і він одружився вдруге з Марією Панчак.

Почесний голова Василь Салабун вповні кооперує і співпрацює з новим секретарем Мирославом Демчуком. Віримо, що та співпраця і взаємна пошана буде стимулом росту 76-го Відділу, як першуна в Нюаркській Союзовій Окрузі.

С. Г.

Купуйте в підприємствах, які оголошуються в „Свободі"!

У Ню Йорку відбулася прем'єра фільму „Під чужим небом"

Ню Йок.—У суботу 4-го березня, саме на початку традиційного Шевченківського місяця, у великій залі Українського Народного Дому відбувся перший показ найновішого повнометражного кольорового документального кінофільму Студії мгра Ярослава Кулинича „Під чужим небом", з підназоловком: „Українці в пралісах Уругваю, Парагваю, і Аргентини" та з показом урочистостей з відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові в Буенос Айресі. Глядачі з напруженою увагою слідкувати за фільмом, що розпочинається розповіддю про відлет групи з Ню Йорку до Буенос Айресі в грудні 1971 року на відкриття пам'ятника Кобзареві, про прибуття 600 українців на ті урочистості з Канади, про чудову аргентинську столицю. Потім кінокамера, якою майстерно володіє автор фільму мгр Ярослав Кулинич, веде глядачів по містах і селах, пляжах, колоніях, полях серед лісів Уругваю, Парагваю та провінції Місіонес у Аргентині, де живе й працює українська людина. Це перше знайомство через фільм з життям українців у тих країнах викликає багато думок, радощів, і смутку, дивлячись на убогість, в якій доводиться жити більшости українців. Але матеріяльна убогість, якщо порівнювати її до американського стандарту життя, покривається там відчуттям повної свободи руху, радости з праці на власній землі, активністю життя, зосередженого довкола українських церков різних віровизнань. У 2-ій частині фільму „Під чужим небом" розповідається про відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові в Буенос Айресі, поблизу пам'ятника Джорджеві Вашингтонові, виступ посла ЗСА до Аргентини і посла Канади при відкритті пам'ятника, бенкет, Шевченківський концерт і т. д. Частину промов релігійних достойників та видатних діячів подано у фільмі з документального звукозапису, який провадив Прокіп Наумчук з радіогодини „Пісня України" в Канаді. Фільм „Під чужим небом" це дотепер найцікавіша продукція мгра Ярослава Кулинича на нову тему — життя українців у Південній Америці. Дикторський текст написав Л. Полтава, читають молоді диктори Наталка Чума і Аскольд Лозинський.

Голова дивізійників у ЗСА Богдан Лисяк у лічниці

Ню Гейвен. — Голова Крайової Управи Братства кол. Вояків 1-ої Української Дивізії УНА в ЗСА, Богдан Лисяк, важко занедужав і від 25-го січня ц. р. перебуває у Єйльській лічниці в Ню Гейвен, Конн. Серйозний стан недуги не дозволяє, щоб його відвідувати у місцевій лічниці, але члени Крайової Управи є в постійному контакті з родиною недужого.

Рішення Крайової Управи і Контрольної Комісії Братства Дивізійників, діючим головою Крайової Управи став 1-ий заступник голови, д-р Роман Дражньовський, який рівнож є головою Братства „Броди-Лев" в Ню Йорку.

Писанки на телевізії

Галя Бадуляк знову виступила на телевізії із своїми по-мистецьки виконаними писанками у 29-хвилинній програмі «Conversation with Connie» в п'ятницю 10 березня ц.р., від год. 10:40 до 11:00 ранку, на каналі 6 станція WPVI в Бетлегем, Па. Це вже її третій виступ на телевізії, а другий — протягом одного місяця («Farm and Garden», канал 3-ий минулої весни, і «Noon News», канал 6 11-го лютого ц.р.). Галя Бадуляк є дуже популярна зі своїх писанок і показових лекцій по школах і клюбах на терені цілої Лігай Велі й повіту Бакс. Її надзвичайно прецизно виконані писанки причаровують усіх людей.

(О.Ц.)

ПРИСТУП ВЕЛИКОДЕРЖАВНОЇ ЛИХОМАНКИ

(Закінчення зі стор. 2-ої).

шляху Україна мала кочубеїв, мала любченків та затонських з титулами академіків. Було досить московського сміття. Не одно лихоліття витримала нація, витримає й нинішнє.

Закликаючи українських критиків до „партійности і відповідальности" перед отечеством Л. Новиченко подає їм приклад. Він пише, що „перед лицем великих ювілярів минулого року Некрасова і Лесі Українки критика не вміє мислити соціяльно", тобто „по-отечественному" („Літературна Україна", 4 лютого ц р). Почуття вторинности так в'їлося в критика, що він не може відділити Лесі Українки, полум'яної поетки національної ідеї, від Некрасова, так само Шевченка від Пушкіна, і ту несполучну „єдність" вважає за соціяльне мислення, інтернаціоналізм. Все, що є українським в урядового критика," тільки додаток до чогось більшого, головного, і тому перед ним треба обов'язково ставити сполучник „і".

Новиченко напевно розуміє добре, що національна ідея, за здійснення якої веде боротьбу український націоналізм, не поборює передових ідей інших націй, як то робиться в „отечестві", якому він служить. Навпаки, відданість їй, заглиблення в національне розкриває можливості пізнання інших соціяльних і духових потреб людства. „О т ечественний" патріотизм з його партійною догматикою „великорусской гордости", до якої нині додано „глибокий інтернаціоналізм російського народу", витісняє і пригнічує національні окремішності спільнот і людей, марячи про створення абстракції — „нової історичної спільноти".

Дозволю собі пригадати Л. Новиченкові маленький уривок з роману Ф. Достоєвського „Брати Карамазови". „Скажеш мені прямо, — говорить Іван до Олекси, — я кличу тебе, відповідай: уяви, що це ти сам споруджуєш будівлю людську, щоб в кінці ущасливити людей... Але для цього необхідно і неминуче треба б замучити всього тільки одне крихітне створіння, оте маленьке дитинча, яке било себе кулачком у груди, і на непомщених сльозинках його закладати підвалини тієї будови, чи погодився б ти бути архітектом на цих умовах, скажи, не бреши". (Цитую за „Наука и Религия", ч. 10, 1971).

Ф. Достоєвський у цьому романі рішуче і категорично заперечив можливість побудови такого суспільства для ущасливлення людства. „Ні, не погодився б, — тихо промовив Олекса".

Л. Новиченко, ставши помічником московських архітектів у будові рабського суспільства, закликав на московському пленумі українських критиків „наступально поборювати" н а ц іоналізм і „зробити все", щоб допомогти партії в її сатанинському маяченні про будову „нової історичної спільноти". Український н а ц іоналізм, знаючи, що задуми архітектів протиприродні, антилюдські, бореться з ними.

Л. Новиченко обрав інший шлях. З титулу урядового критика він закликає українську критику поборювати український н а ц іоналізм, щоб допомогти партії, замість історичної реальности, якою є нація, насаджувати якусь „нову історичну спільноту". Він добре знає, що в тій мітичній спільноті, „з „глибоким інтернаціоналізмом російського народу", в якій за схемою мали б причинитися нації, людину має заступити статистична одиниця. А статистичну одиницю легше змусити крокувати в рядах з іншими одиницями і прославляти „великодержавную Русь".

Додаткова листа пожертв на Фонд Верховного Архиєпископа Кир Йосифа замість квітів на могилу

бл. п. Володимира Комісара

В. і О. Проць, Торонто	$20.00
Гурток „Орел" III Курінь УПЮ, Торонто	10.00
З. і Н. Гадзевич, Ніягара Фалс, Н. Й.	10.00
Р. і І. Вжесневські, Торонто	10.00
Б. і Л. Пендзей, Торонто	5.00
Г. Ординець (НТШ, Сарсель), Торонто	10.00
	$65.00
З попередньої листи	$1,138.00
Усіх пожертв — разом	$1,203.00

Усім Жертводавцям сердечна подяка.

ПЕРЕГОВОРИ З СССР ПРО ЗБРОЮ

Вашингтон. — Голова американської делеґації для переговорів із Совєтами в справі обмеження дефензивних і офензивних родів атомової зброї, Джералд Смит, заявив 9-го березня ц. р., що сьома „рунда" тих переговорів почнеться 29 цього місяця у Гельсинках і висловив надію, що вдасться дійти до кінця травня ц. р. до якогось невеликого компромісу.

Михайло Ольшанський очолив...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

По звітах членів Управи та поодиноких референтів розгорнулася досить гаряча дискусія, після якої збори одноголосно підтримали пропозицію голови Контрольної Комісії М. Ляшенка та схвалили вотум довір'я уступаючій Управі.

Номінаційна Комісія запропонувала альтернативно: (1) перевибрати всю Управу в повнім складі, або (2) перевибрати Управу з трьома змінами: на голову запропоновано М. Ольшанського, на секретаря С. Панькова, а на організаційного референта П. Врублівського. Більшістю голосів обрано нову Управу, як у другій пропозиції, і ведення зборів передано новому голові, М. Ольшанському, що подякував за честь і просив до слова обласного організатора Е. Репету, який висловив признання Окрузі за здобуття першого місця, але порадив закасати рукави і ще краще попрацювати у напрямку приєднання нових членів, бо ж 498 нових членів — це тільки 53% призначеної квоти. Висловлено признання 106-му Відділові, що стоїть на першому місці в нашій Окрузі; друге місце зайняв 221 Відділ, а третє — 452-ий, що виконали свої квоти в приєднуванню нових членів. Е. Репета запропонував кілька проєктів, як можна приєднати нашу молодь.

Фінансові справи Округи нагадували діяльність допомогової установи, бо роздано 850 долярів льокальним спортовим товариствам, а 230 долярів українським громадським установам — з минулорічного сальда 1.824.12 дол. Нове сальдо на цей рік — 410.51 дол.

НА ЦЕЙЛЬОН ПРИБУВ з офіційними триденними відвідинами головний командир американських збройних сил в тихоокеанському обширі, адмірал Джон МекКейн. Хоча на Цейльоні править „лівий" уряд пані Бандаранайке, проте припускають, що вона теж не бажає собі панування совєтської фльоти на Індійському океані.